

BUTLLETÍ DELS MUSEUS D'ART DE BARCELONA

PUBLICACIÓ DE LA JUNTA DE MUSEUS

INAUGURACIÓ DE NOVES SALES AL MUSEU DE PEDRALBES

ANTECEDENTS

Entre les sales que varen ésser instal·lades a l'ex-palau reial de Pedralbes per a formar amb llur conjunt el Museu de les Arts Decoratives, n'hi havia una, inaugurada amb el Museu, en el mes de desembre del 1932, que contenia una sèrie d'objectes d'art xinès dipositada pel senyor Damià Mateu i denominada amb el nom del seu propietari.

El senyor Mateu d'ençà d'aquella data va anar augmentant contínuament la sèrie fins a l'extrem que la instal·lació de la totalitat dels objectes que la componen ha exigít quatre sales més del mateix museu.

Poc després de l'esmentada inauguració, en el mes de juny del 1933, l'associació «Amics dels Museus de Catalunya» va organitzar una exposició de la col·lecció d'indumentària antiga del senyor Manuel Rocamora, que va quedar instal·lada a unes sales del pis d'honor del repetit Museu i va estar oberta al públic des del dia 2 del dit mes al 15 de juliol següent.

Clausurada aquesta primera manifestació de l'entitat «Amics dels Museus de Catalunya», el senyor Rocamora va decidir de regalar al Museu una part de la seva col·lecció, i en dirigir els treballs de desmuntatge i reincorporació dels exemplars que havien estat exposats, va anar modificant llur situació i completant les sèries i les èpoques de manera que n'anés resultant una instal·lació metòditzada i de caràcter permanent, la qual havia de constituir el dit donatiu.

En la reunió celebrada per la nostra Junta el dia 28 de maig darrer, el director general va donar compte de les continuades aportacions del senyor Mateu i dels treballs i els propòsits del senyor Rocamora i a conseqüència dels acords presos en aquesta mateixa reunió i dels que anteriorment havien estat adoptats amb caràcter general, la presidència va disposar que les esmentades aportacions dels senyors Mateu i Rocamora fossin instal·lades a les sales del Museu de les Arts Decoratives, de Pedralbes, que llur volum i qualitat exigís i que aquestes portessin respectivament el nom dels senyors Damià Mateu i Manuel Rocamora.

El senyor director general dels Museus, en la reunió tinguda per la Junta el dia 3 de gener darrer, va donar compte de l'acabament dels treballs d'instal·lació d'aquestes col·leccions.

Per altra banda, el dia 23 del mateix mes la senyora Carne Artigas-Alart, assistida del seu espòs el senyor Antoni Costa i davant del notari del col·legi de Barcelona senyor Josep Selva, feia lliurament a la Junta de Museus, en la persona del seu president accidental senyor Alexandre Soler i March, d'una col·lecció de trenta-dos magnífics mantons de Manila que el seu difunt germà, el distingit «amateur» i intelligent col·leccionista d'art senyor Joan Artigas-Alart, havia llegat al Museu.

És de remarcar que la senyora Artigas-Alart, desitjant per la seva part contribuir també a l'obra dels Museus va satisfer voluntàriament l'import dels drets reals que per raó d'aquest llegat hauria hagut de pagar la Junta.

El senyor president de la Junta, obrant en virtut del vot de confiança que li havia

estat oportunament atorgat pels seus companys, després de posar-se d'acord amb els senyors president de la Generalitat i Alcalde de Barcelona, va disposar que la inauguració de les sales Mateu i Rocamora tingués lloc el dia 17, diumenge, a dos quarts de cinc de la tarda i que alhora fos inaugurada una exposició de la col·lecció de mantons de Manila llegada pel senyor Artigas-Alart en una altra de les sales del mateix Museu.

A més, també en mèrits d'aquell vot de confiança, va proposar a l'Alcaldia que els repetits senyors Damià Mateu i Manuel Rocamora fossin designats per a formar part de la representació municipal a la Junta de Museus, la qual cosa fou favorablement acollida des del primer moment per l'alcalde senyor Joan Pich i Pon qui el dia 12 de febrer va signar el corresponent decret.

Decidida la data de la inauguració foren tot seguit trameses les oportunes invitacions oficials a les autoritats de la ciutat i a les entitats culturals i personalitats de costum.

ASSISTENTS A L'ACTE

Les autoritats i els donadors de les sales que anaven a inaugurar-se foren rebuts al despatx del Museu pels membres de la Junta.

A l'hora anunciada prengueren seient a l'estrada presidencial de la sala d'actes del Museu les esmentades autoritats, la Junta de Museus i els representants de diverses entitats culturals.

Ocupà la presidència el governador general de Catalunya i president de la Generalitat senyor Manuel Portela Valladares. A la seva dreta prengueren seient: la senyora Carme Artigas-Alart que representava el general comandant de la quarta divisió; el senyor Santiago Gubern, president del Tribunal de Cassació de Catalunya; el senyor Àngel Apraiz, que representava el rector de la Universitat, i l'auditor de Guerra senyor Ricard Ferrer. A l'esquerra hi havia l'alcalde senyor Joan Pich i Pon, el president accidental de la Junta de Museus senyor

Alexandre Soler i March; el senyor Damià Mateu; mossèn Jaume Barrera, en representació del bisbe i el senyor Pere Casas Abarca, president d'«Amics dels Museus de Catalunya» i representant del senyor Manuel Rocamora que no pogué assistir-hi personalment, per trobar-se indisposat.

A més ocupaven diversos llocs a l'estrada presidencial els membres de la Junta de Museus senyors Joan Antoni de Güell i López, Pere Mayoral, Jaume Marco, Miquel Farré, Antoni Rubió i Lluch, Joan Pelegrí i Joaquim Bosch i els director, secretari i administrador senyors Joaquim Folch i Torres, Joaquim Borralleras i P. B. Tarragó.

En altres llocs hi havia el senyor Josep Puig i Cadafalch, per l'Institut d'Estudis Catalans; el senyor Francesc Carreras Candi, per l'Acadèmia de Bones Lletres; el senyor Josep Clarà, pel Círcol Artístic; el senyor Pelegrí Casades i Gramatxes, pel Centre Excursionista de Catalunya; el senyor Maurici Serrahima, pel Cercle Artístic de Sant Lluc; el senyor P. Bosch Gimpera, pel Museu d'Arqueologia; el senyor Antoni Costa; el senyor Amadeu Llopart, per l'Associació d'Arquitectes; el senyor Merli, per la Junta d'Exposicions; i el senyor Bobes, per l'Institut Català de les Arts del Llibre.

Entre els concurrents, ultra els caps de Cerimonial de la Generalitat i l'Ajuntament senyors Antoni Rubí i Manuel Ribé i els oficials senyors Emili Puigdomènech i Josep M.ª Oller, hi havia la senyora vídua de Santiago Rusiñol, la senyoreta Isabel Llorach i els senyors Renart, Añés, Agapit Casas Abarca, Soler i Vilabella, Benet, Valenciano, Pallejà, J. P. Bosch, Febrer, Marés, Davalillo, etc.

DISCURS DEL PRESIDENT DE LA JUNTA DE MUSEUS

Oberta la sessió, el senyor Portela anuncià que anava a fer ús de la paraula el president de la Junta de Museus senyor Soler i March, el qual llegí el següent discurs:

«Excellentíssims senyors, senyores, senyors:

Una important manifestació de caràc-

ter artístic ens ha congregat avui en aquest senyorial Museu de les Arts Decoratives.

L'art és un sentiment natural en l'home; ens fa amable la vida a casa i al carrer, en el lloc de residència i en els viatges per l'estranger. Les persones de sensibilitat artística afinada tenen hores d'encís que els altres mortals desconeixen.

Per a arribar a aquesta fruïció no n'hi ha prou amb l'instint de bellesa, més o menys despert, que tots portem a dintre, sinó que, a més, precisa una cultura general de l'art amb el coneixement de les

fullejat un llibre indiferentment, sense aturar-nos en la descripció o les il·lustracions referents a un edifici, una estàtua o una pintura, i, en canvi, el dia que per atzar coneixem l'obra original ens ha frapat intensament!

La contemplació o l'estudi fàcilment assequible de les escoles d'art sols ho poden proporcionar els museus, amb l'arreglada d'una quantitat d'obres triades i perfectament seriades i amb l'avantatge de poder-les examinar en les millors condicions de llum i de distància.

Els museus tenen, arreu, l'obligació in-

Acte inaugural de les noves sales «Damià Mateu» i «Manuel Rocamora» i de l'Exposició Artigas-Alart. La presidència

seves orientacions en les diferents èpoques i països. Això, que constitueix la història de l'art, a les darreries del segle passat solament era una literatura amena, plena de romanticisme. Avui és una ciència; i, com a tal, no divaga: examina, compara, valora, determina les característiques de cada escola i fixa les obres cabdals a tenir en compte.

Per a assolir els coneixements històrics de caràcter general serveixen a bastament els llibres i les biblioteques; però, per als de la història de l'art, és, a més, indispensable la visió directa dels objectes: les explicacions i els gravats sols serveixen per a donar una idea preliminar, insuficient, o valen com a record de la cosa ja coneguda. ¡Quantes vegades hem

eludible de presentar-nos en primer lloc l'art pairal: sols el coneixement del valor particular de cada país enclou un signe veritable d'universalitat. Així ho ha fet la nostra Junta de Museus en recollir i presentar amb la major cura les obres representatives de l'art romànic i gòtic de Catalunya, el qual cada dia assoleix una major estima mundial.

I un cop complert aquest deure, era arribat el moment de donar a conèixer les arts forasteres en tota l'amplitud que ens fos permesa, a fi d'enfrontar les noves generacions a amples horitzons de cultura. Però els cabals de la Junta de Museus, de moment, eren esgotats; s'havien esmerçat en l'urgent arreplega de les obres catalanes que perillaven de passar

Les autoritats, la Junta de Museus i els invitats en la inauguració de les sales «Damià Mateu»

la frontera i en les reformes constructives d'aquest edifici i de l'anomenat Palau Nacional de Montjuïc, per adaptar-los a l'exhibició de les nostres col·leccions. Calia un compàs d'espera.

Per fortuna, l'entusiasme d'uns bons patricis ha permès suplir aquella forçada demora. Parallelament a les activitats adquisitives d'art català de la Junta, a la quieta, s'anava despertant l'afició col·leccionista en diferents ciutadans. De molt de temps les millors col·leccions barcelonines han anat caient al fons comú del Museu: els vidres d'en Cabot, les teles d'en Pascó i les importantíssimes i heterogènies arreplegues de Batlló, Plandiura i Bosch i Catarineu. Altres col·leccions honoren encara els domicilis de llurs posseïdors: són ben coneguts els vidres de la senyoreta Amatller i els d'Alfons Macaya, els esmalts de l'Espona, les miniatures d'en Gomis, els rellotges de l'Estany, les rajoles i plats catalans d'en Faraudo i encara els excepcionals quadres d'en Cambó i d'altres enamorats de la pintura antiga i molts més de la moderna.

A tot això sobresurt la nota curiosa:

una de les especialitats preferides, ja d'anys, pel col·leccionista barceloní, és l'art extrem oriental de la Xina i el Japó: d'un salt guanyem les platges del Pacífic. Els iniciadors d'aquest corrent són el senyor Mansana, que formà una magnífica col·lecció; en Lluís Masriera, que ha tingut la gentilesa de dipositar bon nombre de peces a la sala adjacent que porta el seu nom, i el senyor Fabrés, que féu una triada arreplega de bronzes i porcellanes.

L'artista Josep Porta, després de la guerra mundial, havia format a Berlín una important col·lecció d'art xinès, que un cop la tingué algun temps per a decorar el seu domicili de Barcelona, acabà per oferir-la en venda al nostre Museu. Això s'esdevenia abans de la inauguració d'aquesta galeria de Pedralbes. La Junta, amb gran recança, no pogué acceptar l'oferta per manca de mitjans econòmics; la mateixa instal·lació dels objectes li era difícil.

Aleshores, quan ningú ho imaginava, el senyor Damià Mateu començà a manifestar-se un ardit mecenas dels nostres Museus. Adquirí la col·lecció Porta i la

Les autoritats, la Junta de Museus i els invitats en la inauguració de l'exposició de mantons de Manila d'Artigas-Alart

diposità de seguida al costat de la sala Masriera, en la forma que ja pogué admirar-se en l'acte inaugural. Però allò no era res més que un començament. D'allí endavant en Mateu no ha parat d'augmentar el dipòsit inicial amb adquisicions fetes aquí i a l'estranger, on el porten sovint els seus afers; avui ja són cinc les sales designades amb el seu nom. A mida que compra les peces, en lloc de disfrutar-les a casa seva, les envia al Museu per no retardar al públic el goig de contemplar-les i estudiar-les. La susdita col·lecció Fabrès fa poc que ha seguit aquest camí.

Allí veureu una nodrida representació de l'art màgic de l'Extrem Orient: les pintures i talles estupendes de l'època Sung, d'un natural idealitzat; els gresos i les porcellanes Ming i Xing de pasta i coccio acuradíssimes; els bronzes de caràcter, de fosa immillorable; les laques brillants i les sedes de la més alta qualitat, i les pedres dures, els voris i altres matèries nobles.

Si després d'admirar aquests objectes d'art oriental ens abelleix compararlo

amb l'occidental, notarem de seguida resultats equivalents: sentiments d'imitació o de decoració, fluctuacions entre l'art linial i el pintoresc, rigorismes preceptius d'escola o llibertat de treball. Països situats a enormes distàncies i de diferent civilització, vénen informats pel mateix concepte; sembla com si unes ondes artístiques de diferent amplitud es propaguin tot rebotant de l'un a l'altre continent. Les ceràmiques xineses originen a Europa les de Meissen i Saxònia, Sevres i Roan, Sttaford, Capodimonte, Alcora i moltes altres.

A partir d'avui, el visitant de la col·lecció Mateu podrà il·lustrar-se mitjançant un catàleg detallat d'aquesta.

Altre distingit colleccionista és en Manuel Rocamora. L'aportació que ofereix al Museu té el doble sentit de la seva rellevant personalitat i de la representació que ostenta dels «Amics dels Museus de Catalunya», entitat de la qual és vice-president. No intentaré explicar-vos la fundació i desenvolupament d'aquesta associació, els resultats assolits i els plans per a l'esdevenidor. Seria una indelicade-

sa que prengué aquesta iniciativa al distingit amic Pere Casas Abarca, entusiasta president i factòtum d'aquella associació, el qual de seguida us adreçarà la paraula. Només vull rellevar el suport que presta als nostres museus. Ara té el projecte de formar un cos de guies de les nostres col·leccions públiques, perfectament capacitat, amb individus que es triaran cada any, per concurs, entre els alumnes que acabin la carrera de Filosofia i Lletres, o altres afins, i que prestaran servei els

sota les arbredes, recolzant-se suaument. Heus aquí una bella iniciativa que en pocs anys probablement donarà la història completa del vestit català en les cinc darreres centúries. Tres sales ocupa actualment la col·lecció, les quals honoren el nom del donant.

No menys exemplar és el gest que tingué en vida un altre ciutadà enamorat de les arts, per desgràcia traspasat en plena edat, en Joan Artigas-Alart. En les clàusules testamentàries es recordà del

Una de les sales «Damià Mateu»

diumenges i els dies de visita de caravanes o turistes que ho demanin. Se'ls assignarà una gratificació.

En Manuel Rocamora ha enfocat les seves preferències a les indumentàries del renaixement i del barroc. Cap indret tan adient per a una col·lecció d'aquesta naturalesa com l'aristocràtic palau de Pedralbes. Els vestits hi són exposats amb un gust tan exquisit que se'ns figura que cobreixen figures vivents disposades a dansar un minuet als primers compassos de l'orquestra. Els cossets estrets contrasten amb les folgades faldilles i les capes arrossegants. Ací i allà ens assalta el record de les parelles enamorades dels quadres de Watteau que tot dient-se paraules galanes, a cau d'orella, desfilen

Museu, al qual llegà la notable col·lecció de mantons que durant molts anys havia seleccionat.

Aquelles sedes pures, tupides i flonges, són un goig de la vista i el tacte. Unes presenten delicats colors crema, o vori i dibuixos filigranats, altres vibren en enceses coloracions verd-granat i porten grans flors brodades, de valenta estilització. Aquests mantons potser donaran al Museu la nota de to més agut. Són particularment impressionants els de figures xineses amb llurs cares d'ivori policromat i els compostos per grans ocells, aus del paradís, faisans i papagais, de variades i elegants siluetes i riquíssims plomatges irisats.

La germana del donant, la senyora

Carme Artigas-Alart de Costa, ha volgut completar tan bella acció encarregant-se de saldar l'import dels drets reals, que han pujat una respectable quantitat, i darrerament ha fet donació d'un magnífic mobiliari xinès.

De tot el que hem dit es dedueix una vegada més l'afirmació que els museus són principalment obra dels col·leccionistes. L'adquisició directa d'obres d'art solteres i de diferents branques de la producció, que pugui fer el patronat d'un

Una altra gran capa va sobreposar-se a la sedimentació de fons a partir de la Revolució francesa, en virtut de les expropiacions de què foren objecte les esglésies i els convents en molts indrets i sobretot a la república veïna. Més tard es formaren les grans col·leccions Wallace, Spitzer, Le Caze, Davillier, Camondo, Staedel, Wallraf, etc. Algunes d'elles han engruixit els museus i altres, obertes igualment al públic, conserven llur independència. A Espanya sols tenim en

Altra sala «Damià Mateu»

museu, en general, no significarà gran cosa al costat de l'ingrés global d'un gran nombre de peces homogènies i triades de molts anys per l'especialista en una matèria determinada.

Així veiem que el fons de les galeries d'Europa arrenca de les col·leccions reials o principesques. Als Felips dels segles XVI i XVII d'Espanya, als Lluïsos del XVII i XVIII, de França, als Frederics d'Alemanya, als Carles d'Anglaterra, als Mèdicis de Florència i als papes de Roma es deuen, en primer terme, el Prado, el Louvre, el Kaiser Friedrich, la National Gallery, els Uffizi i els museus vaticans.

aqueixa darrera forma la del «Conde de València de don Juan», a Madrid. Paral·lelament s'anaven formant a Amèrica arplegues equivalents: la del banquer Morgan, Frick, etc.

Avui els col·leccionistes d'art antic i modern abunden arreu; ja no es tenen per maniàtics, sinó que comporten el prestigi inherent a les obres de cultura. I quan es desprenen dels objectes que amb estudi i sacrifici han reunit en llargues anyades i en fan donació al poble, aleshores, mereixen bé de la pàtria i el seu nom passa a la posteritat.

És per això que la nostra Junta de

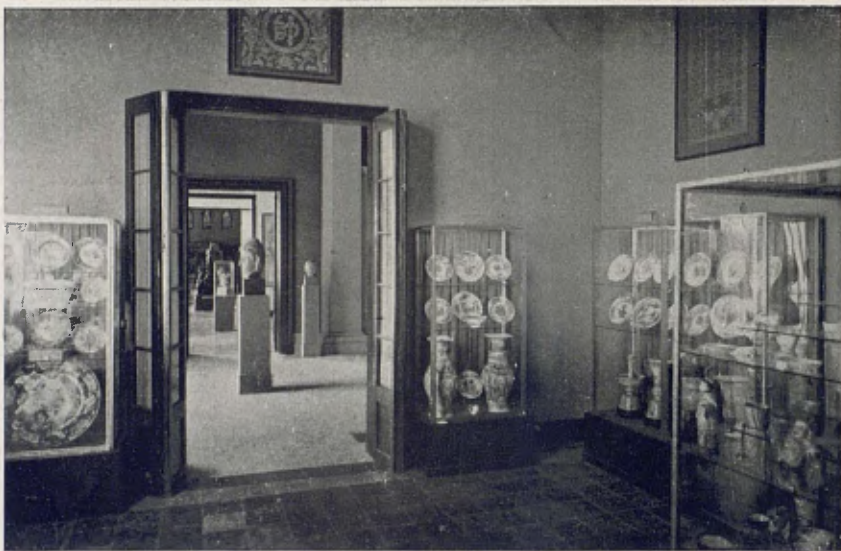
Museus ha organitzat aquest acte per a retre homenatge als generosos donants senyors Mateu i Rocamora i a la memòria d'Artigas-Alart; i ultra la pregona reconeixença envers ells que aquí s'expressa per boca del seu president, acordà invitar a la festa les autoritats superiors, especialment l'excel·lentíssim senyor alcalde en Joan Pich i Pon i l'excel·lentíssim senyor governador general, president de la Generalitat, en Manuel Portela, a fi que com a representants de les

nyors: Mai com avui voldria que les poques paraules que he de pronunciar en aquest acte tinguessin el to solemne que demanen aquests moments.

Es tracta d'estimular les donacions i les aportacions generosament fetes al Museu de les Arts Decoratives.

Per això avui homenatgem aquestes personalitats, que són uns veritables amics del nostre Museu.

Després de l'eloqüent i erudit treball del president de la Junta de Museus, se-

Altra sala «Damià Mateu»

dues corporacions patrones del Museu, l'Ajuntament i la Generalitat se serveixin regraciar a aquells bons patricis en nom de Barcelona i de Catalunya, en forma ostensible i solemne, llur decidida i valuosa cooperació a l'obra transcendental dels nostres Museus d'Art.»

DISCURS DEL PRESIDENT D'«AMICS DELS MUSEUS»

Seguidament, el senyor president va cedir l'ús de la paraula al senyor Pere Casas Abarca, president d'«Amics dels Museus de Catalunya» qui va pronunciar el següent discurs:

«Excel·lentíssims senyors, senyores, se-

nyor Soler i March, res gairebé no podria afegir que no fos donar les gràcies als homenatjats.

Em cal, però, complir un honorós encàrrec que he rebut i, contra la meva voluntat, he de dilatar el meu discurs per tal de parlar-vos de Manuel Rocamora. És una veritable i profunda contrarietat que aquest bon amic no estigui en aquest moment entre nosaltres. No ha pogut concórrer a l'acte que celebrem per causa de trobar-se convalescent de la grip.

És per això que m'ha conferit l'honor de dar-me l'encàrrec de representar-lo i expressar en el seu nom son agraïment vers les autoritats que ens presideixen, la Junta de Museus, els components que

integren els «Amics dels Museus de Catalunya», l'amic Joaquim Folch i Torres i totes les persones aquí presents.

Manuel Rocamora, pintor d'esperit selecte, quan aquella naixent entitat organitzà l'exposició de vestits femenins, que omplí, en un moment, de prestigi la nostra entitat, vestits que, com ha dit molt bé el senyor Soler i March, eren la roba pomposa de les nostres damiselles àvies.

Aleshores trobà en la Junta de Museus tot l'entusiasme de la Junta i del senyor

La Junta vol retre-li tribut d'admiració i agraïment, en la mida que correspon a la vàlua de les seves aportacions riquíssimes, i a mi m'és grat fer-me'n intèrpret.

I ara deixeu-me parlar del meu nebot, més que nebot, company, Joan Artigas-Alart Casas. Aquell esperit selecte, que cultivava l'art de l'escultura amb un do especial, innat en ell, s'honorà en les seves disposicions testamentàries fent un important llegat de beneficència i a més realitzant la donació dels mantons de

Altra sala «Damià Mateu»

director, i ha correspost amb un gest de gran senyor; de la importància de la donació feta, vostès mateixos millor que jo poguéu aquí expressar-ho, se'n faran cabal en visitar les sales que li han estat consagrades.

Hem de parlar també del senyor Damià Mateu, figura prestigiosa en el món dels negocis. Es tracta d'un d'aquells catalans de nissaga laboriosa, que sent també l'amor a les arts i que ha tingut la generositat de fer l'aportació de cinc sales per tal que puguin estudiar i admirar l'art xinès tots els que s'hi sentin inclinats, i, en general, tots els amants del color.

Manila als quals s'ha referit el senyor Soler i March, en descriure'ls tan bé com ho ha fet.

Aquesta sala dels mantons de Manila, gala de la dona espanyola, constituirà per sempre més en aquest Museu una de les coses més interessants.

Per a ell demano un tribut, un record de simpatia.

Ben aviat aquesta entitat obrirà i patrocinarà una altra sala, amb el nom d'una il·lustre dama catalana: Maria Regordosa, que el que fou el seu marit dedica al seu record.

Barcelona agrairà aquestes aportacions. La Junta dels «Amics dels Museus

Altra sala «Damià Mateu»

de Catalunya» recordarà sempre els noms de tan generosos i eminents donants, per tal que serveixi d'estímul de patriotisme i ciutadania.»

DISCURS DEL GOVERNADOR GENERAL

A continuació es va aixecar a parlar el senyor Portela que digué el que segueix:

«Señoras y señores: El acto de esta tarde invita, aun a aquellos que practiquen con más resolución la «marcha adelante», el combate con las dificultades de la vida, el abrir camino a nuevos cauces y nuevas ideas; a los hombres más resueltos, digo, les invita a hacer un alto en el camino, a descansar y a mirar alrededor para contemplar también la obra ya realizada.

Cuando por primera vez vine a Barcelona, hace ahora treinta y dos años, el arte, el sentimiento del arte que se acentuaba en la ciudad y en Cataluña entera vivía ya como una tradición gloriosa, pero no permitía suponer que había de llegar un momento en que estaría constituida esta magnífica muestra de sentimiento artístico que aquí se ha logrado.

Y al ver esto, al reparar lo que se ha conseguido, el pecho se abre a la esperanza de lo que ha de ser, de lo que ha de conseguir Cataluña en los tiempos futuros, siguiendo por el camino emprendido hasta ahora.

Una vez iniciado el movimiento, es difícil prever las magnitudes que puede alcanzar en su aceleración constante, una vez que ha venido a aumentarse con las aportaciones valiosas del sentimiento popular, del alma de la ciudad, incorporando a ella las actividades individuales, los depósitos magníficos que en bien del arte han ido siendo atesorados.

Tiene el arte la sugestión de ofrecernos la belleza, de hacernos detener a ver lo mejor que puede contemplarse en la vida, y de hacernos vibrar con la emoción de aquellos hombres que supieron trasladar a la materia inerte y parada el temblor del alma, el profundo aliento espiritual que dentro de ellos sentían, y lo que es más: el aliento espiritual que a su alrededor brotaba.

Una obra de arte no debe considerarse como la creación de un día. No. Una obra de arte, para quien la quiera juzgar serenamente y sepa leer en ella, lleva dentro de sí las ansias, el espíritu, las

aspiraciones todas del pueblo y de la época en que fué creada. Y nada nos enseña mejor lo que ha sido el pasado como esa parte inaprehensible, imponderable, que no se puede estudiar por la vaguedad en que se envuelve, esa parte sutil que se encuentra recogida en las obras de arte que los pintores, que los músicos, que los escultores, que los artistas todos nos han legado.

Y claro es que el arte, expresión suma de la idealidad, refleja y proyecta en la vida de los pueblos un carácter que sería perfectamente inútil buscar por otros caminos que los que el arte ofrece.

Nos encontramos, ninguno de los presentes lo ignora, en momentos que caracterizan a nuestra época como época de lucha, de oposición de fuerzas materiales que se disputan llevarnos en esta dirección o en la otra, abrir un porvenir u otro diametralmente opuesto. Y precisamente por este hecho de que nos encontramos sobre esta vorágine de luchas, he de sustentar con más ahinco que es un error, a mi juicio, tratar de poner vallas a la pugna de intereses. Por encima de todos los antagonismos, para sostener a los pueblos están los grandes valores del espíritu, están las fuerzas internas, los impulsos del alma, eso que nos arrastra a prescindir de lo que nos acomoda o de lo que nos interesa, para entregarnos a un ideal, sea éste el que fuere, que si es sincero es respetable siempre, pero que nos haga posponer las apetencias particulares, los particulares deseos, a algo más alto, más inmaterial, más sublime.

Si miramos hoy alrededor del mundo, veremos que el pueblo que mejor ha resistido la crisis actual y ha salido mejor de ella es el pueblo inglés, no por la virtud de los estadistas que lo guían, no por su constitución, que es máquina que ha resistido el paso de los siglos, no por la grandeza del imperio británico: el pueblo inglés se ha salvado de esta gran crisis por el sentimiento que radica en cada súbdito inglés de que ha de concurrir a salvar a su patria, sacrificándole, si es preciso, su propia vida. Un impulso puramente espiritual es, pues, el que ha dado

vida al pueblo más grande que hay sobre la tierra.

Y bien. Ya os he molestado demasiado. Hemos oído los concienzudos discursos, las magníficas peroraciones de Soler y March y Casas Abarca. Ellos han dicho lo que se ha hecho en Barcelona sobre arte, mucho mejor que yo pudiera decíroslo. A mí sólo me resta en este momento, en nombre de las autoridades que aquí estamos, del señor Alcalde de Barcelona, primero que todos, en nombre de estas autoridades, repito, en nombre del pueblo de Barcelona, que aquí está presente, ofrendándonos lo mejor de su espíritu para alentarnos a seguir tras la obra que este acto representa, en nombre de todos estos elementos significados, yo me dirijo a todos los señores de que antes he hablado, a todos los donantes, para ofrecerles, con la mayor voluntad, el tributo de nuestro respeto, de nuestra consideración, y para señalar en el futuro con estos nombres la ruta que deben seguir todos los que amen, todos los que tengan voluntad de crear, de rehacer, de fructificar y de llevar adelante los grandes destinos de Cataluña.»

OBERTURA DE LES SALES

Després del discurs del senyor President de la Generalitat va donar-se per acabada la sessió i la comitiva oficial seguida dels invitats va visitar les cinc sales Mateu, situades a la planta baixa de l'edifici, les tres sales Rocamora del pis d'honor i la de l'exposició de mantons de Manila llegats per J. Artigas-Alart també situada en aquest darrer pis, les quals varen quedar des d'aquell moment obertes al públic.

En arribar a la sala de l'exposició Artigas-Alart el senyor Portela va dipositar un ram de flors al peu del retrat del donador, el mateix va fer l'alcalde senyor Joan Pich, el president de la nostra Junta senyor Soler i March i el dels «Amics dels Museus» senyor Pere Casas Abarca.

El mateix dia de la inauguració foren publicats els catàlegs de les sales Mateu i Rocamora i un fulletó relatiu al llegat

Artigas-Alart amb una biografia del legador.

LES SALES DAMIÀ MATEU

La col·lecció Damià Mateu està actualment composta per un miler d'objectes que han estat distribuïts en cinc sales de variada capacitat, situades a la planta baixa davant del cos central de l'edifici del palau-museu. Aquestes sales — sala VI, VI bis, VIII, vestíbul central i IX, de l'ordre general — han estat també numerades en un ordre particular de sales destinades als objectes de la col·lecció, portant cada una d'elles el nom del dipositiari, i convenientment entapissades i decorades per a donar un marc i fons adient a cada una de les seccions que s'hi exhibeixen, les quals s'han agrupat per ordre de sèries artístiques i, dins elles i en el possible, seguint l'ordre cronològic de les dinasties imperials. Molts dels objectes s'exposen dins de vitrines il·luminades, quan ho necessiten les seves dimensions o la seva fragilitat, i tots ells han estat inventariats, fotografiats, numerats i retolats amb finalitats de servei tècnic i per a donar facilitats al visitant interessat.

Sala I. — En aquesta sala s'han reunit els conjunts de talles, laques, voris i pedres dures de la col·lecció.

Les talles, totes elles policromades i àdhuc lacades i daurades, són genuïns espècimens de la imatgeria del panteó extremo-oriental: budes en les seves clàssiques actituds i rituals gestos de malabarista, sempre asseguts en la immaculada flor de lotus, divinitats taoïstes de peregrina història i atributs precisos, i dragons monstruosos i decoratius; tots ells es daten des de la meitat del segle XVII a la meitat del segle XIX. Tres entrades de llits-fumadors d'opi, amb frisos tallats, lacats i daurats, els motius dels quals són escenes de la vida privada xinesa, completen aquesta secció.

La branca industrial dels objectes lacats està representada pels paravents, batents i una arqueta. Executats en or de diverses maneres sobre laca negra — amb els sabuts motius d'habitacions, pavellons i pagodes repartides en un jardí

plantat de grans arbres, amb ponts, llacs, barques, etc. —, o bé incrustats de jades, ambres, nacres i voris la policromia dels quals compon moments de la vida d'alguns sant anacoreta o els pètals d'una flor, palesant a bastament els productes de les imperials manufactures de Canton i Fuxeu en els segles XVII i XVIII; un passatge de llegenda japonesa executada en or sobre negre pot veure's en una safata lacada que centra la sala.

La secció de voris està agrupada en una vitrina. Són figurines d'immortals, sacerdots o divinitats tallades en puntes de defensa elephantina, alguna de les quals conserva entera la corba natural; en el gènere buidat, meravella de tècnica si no d'art, hi ha una composició de jardí amb profusió de petits personatges. Els objectes d'aquesta secció són datables en els segles XVIII i XIX.

En altra vitrina hi ha reunits els exemplars, ja més nombrosos, d'objectes en pedra dura — calcedònies, àgates, jades, ametistes, etc. — i en cristall de roca, que són una veritable exposició d'aquells bibelots a què tan aficionats foren els xinesos per allà la segona meitat del segle XVIII i dels quals ben aviat els europeus feren producte d'importació. Cavalls, gossos, simis, elefants, tortugues, ocells, tota una fauna treballada penosamente en la resistència d'una pedra dura però suau i delicada després de vençuda.

A la mateixa vitrina s'hi exposen dues imatges de Kuan-yin tallades en dos grans trossos d'ambre, altres dues esculpides en alabastre i un batent d'esmalt «cloisonné» d'indiscutible factura Ming.

I per últim, penjant de la paret i convenientment emmarcades, setze proves xilogràfiques del segle XVIII copiant la sèrie dels setze *lo-hans* búdics que per allà el segle X pintà el bonze Kuan-Hsiu, el més famós dels creadors de la figura del *lo-han*. Aquests anacoretes estan representats dins la seva lletjor grotesca, monstruosa i tradicional, pregant o meditant dins les coves o sota els arbres de les muntanyes.

Sala II. — Ha estat destinada a la secció de bronzes — la qual generalment valora una col·lecció d'art xinès — els

La sala I «Manuel Rocamora»

exemplars de la qual es troben distribuïts dins de sis vitrines centrades pel grup d'una Kuan-yin-Shô escoltada per dos dels reis guardians de la muntanya Meru i dels punts cardinals, d'evident fosa del segle XVII.

En tres de les vitrines s'han agrupat els vasos *tsun* (vasos de vi), els *yi* (vasos per a ofrena de menjars) — dels que més tard es conseqüenciaren els pebeters — i les campanes *txong*. Tots ells són remarcables per llurs formes d'una singular beutat plàstica, llur noblesa i gravetat de línies i llur antiguitat. Cal també fer esment d'un segell imperial en forma de gripau, fet amb aliatge d'or.

En les altres vitrines s'exhibeixen els exemplars d'imatgeria búdica i taoïsta. Els més antics són daurats i, amb ells, poden veure's tractades cada una de les formes de l'immutable Fô i de la deliciosa Kuan-yin; d'entre els moderns, algunes de les més principals divinitats del panteó taoïsta i una sèrie d'animals ensenyant a bastament el grau de perfecció a què arribà la tècnica dels xinesos en la fosa del bronze.

Els objectes d'aquesta sala es cronològen des de les dinasties Han (947-1280) i Song (1280-1368).

Sala III. — S'hi comença l'exhibició de la secció ceràmica. En una gran vitrina han estat disposats els exemplars més antics de la col·lecció: les teules-acroteris del 1500, els *ko-ma-inu* de Fô, d'aspecte terrorífic, que tant plaïen en l'època dels emperadors Ming, els gerros de superfície solcada i policromada a tres colors, tan característics del segle XVI i les figurines de bescuit policromat del segle XVII.

En altra vitrina ha estat agrupada la sèrie de la porcellana «blau sobre blanc», el conjunt de la qual conté exemplars des dels darrers Ming fins als començaments del segle XIX. Es fa remarcar d'entre ells una formosa peixera de «blau-mahometà».

La porcellana policroma de les darreres dècades Ming, la de ressalt verd que caracteritza la manufactura Kang-Hi (1662-1772) i alguns bells exemplars de la rosada i daurada de la Kien-Long (1736-1795), s'exhibeix en altres dues grans vitrines.

Centra la sala un candeler de terra cuita vidriada, de factura Ming, i una *stupa* tibetana d'aram daurat cronològica en el segle XVII.

A les parets s'estenen espècimens de tapits brodats amb figures de *sen-nin*

taoïstes i algunes mostres de teixits amb els tan genuïns motius del dragó, el fènix, el *ki-lin* i el *ko-ma-inu*, tan característics dels segles XVII i XVIII.

Sala IV. — S'ha destinat a la sèrie de testes búdiques i bodisàtviqües esculpides en pedres dures, tallades en fusta i foses en ferro, cronologades a partir del segle V, que, col·locades damunt pedestal, formen un dels conjunts arqueològics i artístics més interessants de la col·lecció.

Sala V. — S'hi continua la secció de

ble festa per als ulls, així com l'esguard de les flors i ocells ho és per a l'esperit; els de la sèrie anomenada dels «mandarins», la decoració dels quals, destacada en reserves enquadrades per mosaics i filigranes, consisteix principalment en personatges xinesos ricament abillats, de rostres ombrejats a mitges tintes i executats com una miniatura, i els de la fina filigrana decorativa tan característica de la manufactura de Canton en el segle XIX.

També cal esmentar la sèrie d'exemplars manufacturats per a exportació, els

Sala II «Manuel Rocamora»

porcellanes. En una gran vitrina hi ha agrupada la sèrie de divinitats, immortals, lleons búdics i vasos en «blanc de Xina», manufacturats a Te-hoa, al Fu-kien, la més formosa per l'elegància de les formes, la finor de llur matèria i la quantitat d'exemplars exposats, entre els quals es poden fàcilment distingir els blancs voris dels Ming, els blancs esclatants de Kang-Hi i els blanc blavosos de Kien-Long.

Altres cinc vitrines contenen exemplars de la porcellana policroma amb decoració Yung-Txing (1723-1736), Kien-Long (1736-1796) i Tao-Kuang (1821-1851), els vius i llampants colors dels quals són una verita-

ble festa per als ulls, així com l'esguard de les flors i ocells ho és per a l'esperit; els de la sèrie anomenada dels «mandarins», la decoració dels quals, destacada en reserves enquadrades per mosaics i filigranes, consisteix principalment en personatges xinesos ricament abillats, de rostres ombrejats a mitges tintes i executats com una miniatura, i els de la fina filigrana decorativa tan característica de la manufactura de Canton en el segle XIX.

També cal esmentar la sèrie d'exemplars manufacturats per a exportació, els

motius dels quals són de tipus europeu; la de la porcellana feta per encàrrec de la neerlandesa «Companyia de les Índies», executada a Canton amb dibuixos, xifres i blasons segons models o croquis portats d'Europa i les peces que els holandesos importaven en blanc per a decorar-les a Delft.

on esculpida en un bloc de marbre de dos metres; dos *kakemonos* tibetans del segle XVI, posats damunt dos grans gerros d'esmalt «cloisonné» en els quals uns peixos virolats evolucionen dins les aigües ondulades, flanquegen el gran tapit, i uns plafons teixits en seda imperial amb els signes de llarga vida, i un davanter d'altar familiar brodat en seda i or, completen la decoració de la sala V i darrera de les destinades a l'exhibició dels objectes que formen la col·lecció del senyor Damià Mateu, el qual es complau

ria de seda de l'època Lluís XIV; dos capsells barcelonins de l'època romàntica; una variada sèrie de vuit gorretes infantils dels segles XVIII i XIX; tres gandalles catalanes del segle XVIII; una toca de vellut negre de l'època Lluís Felip; cinc pintes d'ornament femení, del segle XIX; vuit parells de guants, d'entre els quals n'hi ha dos de l'època romàntica, marcats per la casa barcelonina Félix Rovira; un parell de mitenes de punt, de mitjan segle XVIII i procedent de Les Guillerries, i un altre parell de mitenes de

Sala III «Manuel Rocamora»

a dir com vol augmentar-la i millorar-la a fi de contribuir a l'obra cultural i pedagògica empresa per la Junta de Museus de Barcelona.

LES SALES MANUEL ROCAMORA

Les sales on és exposat el donatiu Manuel Rocamora corresponen als números L, LI i LII dintre l'ordenació del Museu de les Arts Decoratives.

Els objectes que figuren en la sala L són els següents: un vestit femení set-centista d'otomà de seda blanca, teixit amb ramatges, que procedeix de la comarca del Vallès; dos gipons de tapisse-

seda negra amb dibuix de sedes de colors, de 1860; deu parells de mitges dels segles XVII, XVIII i XIX; unes lligacames del temps isabelí; una cartereta masculina, de seda, decorada amb ramatges d'argent, del segle XVIII; un bergansí d'argent, també set-centista; un necesser amb llimes, pinces i punxons, en estoig de cartó recobert de pell gofrada, procedent de Les Guillerries i d'època Lluís XV; cinc capsetes, entre les quals n'hi ha una de metall amb gravats, de manufactura holandesa sis-centista i una altra de catalana set-centista de fusta policromada; dos bons exemplars espanyols, del segle XVII, de ninetes amb cap de cera, i altres

nou nines del segle XIX; una petaca isabelina d'argent laminat i dos essenciers del mateix període històric; i uns binocles de metall cisellat i banya, de manufactura francesa de mitjan segle XIX.

Els objectes que figuren en la sala LI són els següents: un vestit femení de batista blanca brodada a punt de cadeneta, de darreries del segle XVIII; un vestit de *majo*, de cotó lilà amb passamaneria, del primer quart del segle XIX; un vestit femení de seda groc-clar, amb mànegues de gasa i amb cos i fris terminal de la faldilla de setí, confeccionat a Catalunya en 1818; un vestit masculí de vellut solcat, del segle XVIII; una capa femenina de llana vermella, labor espanyola del segle XVII; un vestit femení, de seda negra, amb fris damasquinat, de darreries del segle XVIII i procedent de Vic; una capa femenina de setí blau i seda rosa, de la primera meitat del segle XIX i procedent de Les Guilleries; un vestit femení, de teixit de seda rosa, de 1820; un vestit de bolquers de domàs blau, ornat amb tul blanc, confecció catalana de mitjan segle XVIII; un vestit femení, de nit, de gasa verd-fosc, amb aplicacions de setí i llustrins, de gust Imperi; una casaca curta, de seda rosa, de la primera meitat del segle XVIII; un vestit femení de gasa morada amb brodats, sobre fons de seda blanca, labor catalana del segle XIX, època Imperi; dues sobrefaldilles del segle XVIII; un vestit femení de seda blanca, amb teixit de flors en fil d'argent i sedes policromes, confecció catalana de l'època Lluís XV; una casaca de teixit de llana brodat, de darreries del segle XVIII i procedent de Madrid; un luxós vestit de pubilla, d'otomà de seda morada, amb decoració policroma, de mitjan segle XVIII; un vestit femení de dol, en moaré negre damasquinat, confecció catalana també de mitjan segle XVIII; una capa femenina de seda blanca ornada amb sedes policromes i fil d'or, de la mateixa època; una faldilla de seda blanca amb ornamentació floral pintada a mà, procedent de Mataró i datant de la segona meitat del segle XVIII; quatre parells de mitges, tres mocadors de pit i una armilla brodada, del segle XIX; tres cotilles

del segle XVIII; una torera de setí blanc, de primeries del segle XIX; una armilla de tissú daurat i rosadenc, de la primera meitat del segle XVIII; dos gipons de tapisseria set-centista; un fragment de cinta del segle XVIII i un altre de cinta de la primera meitat del vuit-cents; un penjoll d'esmalt blau i grans d'acer, de la segona meitat del segle XVIII; una bonica sèrie de quaranta-tres exemplars, entre bosses, portamonedes, targeters, petaques, carteres, agullers i estoigs per a tisores, dels segles XVIII i XIX; vint-i-sis parells i tres exemplars desaparellats de sabates, xinelles, botes i sandàlies dels segles XVIII i XIX; uns esclops de fusta i cuir, de caràcter popular; cinc lligacames vuit-centistes i tretze sivelles dels segles XVIII i XIX.

Els objectes que figuren en la sala LII són els següents: un vestit femení de batista estampada, de la primera meitat del segle XIX; un pitral de seda blava brodada, de la primera meitat del segle XVIII; un vestit de caçador, de camussa tenyida d'ocre i folrada de fil, de darreries del segle XVIII; un vestit de nena de tul negre brodat, confecció barcelonina de gust Imperi; un vestit femení, també de tul i de la mateixa època; un altre vestit femení, coetani, de blondes rosa sobre fons del mateix color; una capeta d'infant, en moaré rosa ramejat, del segle XVIII; un vestit femení de batista blanca brodada, d'època Imperi; una casaca de seda negra, confeccionada a Barcelona a primeries del segle XIX; un vestit femení de seda morada, labor catalana de l'època romàntica; un vestit estival femení, de cotó blanc estampat amb franges de flors, també de l'època romàntica; un vestit isabelí, de seda negra amb teixit acarminat de brancatges; un xal de gasa blanca i un altre de seda negra i fris brodat en verd, ambdós de vers mitjan segle XIX; un vestit femení en seda irisada en verd i groc, teixida amb llistes i franges de flors en negre, del 1855; un vestit femení de seda formant dibuix escocès, confeccionat el 1850; una *écharpe* de tul blanc, brodat, vuit-centista; un vestit femení de seda verda amb cos i sobrefaldilla de gasa, d'època isabelina; un vestit femení

L'exposició de la col·lecció de mantons de Manila del senyor Artigas-Alart

de teixit d'alpaca rosa-pàllid florejada, confeccionat a Barcelona el 1890; un vestit femení, de carrer, de seda llisa tornassolada, amb aplicacions de puntes, tul i vellut, segons la moda del 1898; un altre vestit femení, de nit, coetani; un vestit femení, també de nit, de seda rosa guarnida amb tul blanc, confeccionat a Barcelona el 1900; un vestit femení gris clar, teixit amb temes florals sèpia, del 1860; una capota de seda groc-pàllid amb tres volants, confecció catalana de l'època isabelina; quatre armilles brodades, dels segles XVIII i XIX; dos elàstics i unes cintes d'elàstics de la primera meitat del segle XIX; un mocador gran d'igual època; un davanter d'armilla de seda carmesí amb trama de fulles de vellut negre, també de la primera meitat del segle XIX; uns guants masculins, de pell blanca; dos gipons i un davanter de gipó del segle XVIII; quinze cintes dels segles XVIII i XIX; un coll de blondes, de seda blanca, vuitcentista; dues agulles de pit isabelines; una cartera, per a home, de teixit flammat d'or i flors en sedes policromes, labor catalana de la primera meitat del segle XVIII; un cosset popular de setí morat,

amb ramatges de fil i llustrins d'or i vidrets afacetats, datant del primer quart del segle XIX; quatre ombrelles vuitcentistes; una parella de guants i una altra de mitenes propis per a vestits femenins de nit de darreries del segle XIX; una franja de vestit brodada amb fil i llustrins d'argent, de l'època Imperi, i un mantell gran, de malla negra, de l'època isabelina.

L'EXPOSICIÓ ARTIGAS-ALART

La col·lecció de mantons de Manila llegada als Museus pel senyor Joan Artigas-Alart està exposada amb caràcter provisional, mentre es procedeix a la seva instal·lació definitiva en el mateix Museu de les Arts Decoratives, a la sala que havia estat el *boudoir* de la reina, quan l'edifici de Pedralbes era palau reial.

A la mateixa sala hi ha un retrat del senyor Artigas-Alart fet pel malaguanyat artista Ricard Canals i un petit bust, fos en bronze, original del mateix senyor Artigas, que era un bon aficionat a l'escultura. Dita col·lecció amorosament i cons-

cienciosament formada pel finat, consta de trenta-dos valuosos exemplars dels segles XVIII i XIX, entre els quals figuren els diversos tipus que els xinesos han produït per fer ressaltar la gràcia i atracció de la dona espanyola, ja que el mantó de Manila és la peça clàssica que llueixen les dones de la nostra pàtria, principalment les madrilenyes i andaluses, en les festes populars de gran gala.

Malgrat llur denominació, és a Xangai i Canton on es manufacturaven en aquella època, però com que bona part del comerç de Manila, en temps de la dominació espanyola a Filipines, estava en mans dels xinesos, a Manila s'importaven els famosos mantons, on els adquirien els espanyols que els introduïren a la Península, i els donaren el nom del lloc d'adquisició per comptes del de procedència, que segurament ignoraven.

La riquesa d'aquests brodat multicolors, la vàlua del material emprat en l'execució, la fantasiosa i tradicional decoració, en la que els elements de flora, fauna i figura humana es combinen en complicada composició, i la perfecció

matemàtica de la insuperable tècnica, donen a conèixer un aspecte de l'art xinès que plasma en aquestes obres el caràcter pacient i amant de vèncer dificultats dels habitants del Celest Imperi.

* * *

El dia 24 els senyors Josep Gibert i Manuel Rocamora donaren conferències al Museu de les Arts Decoratives acompanyant als socis de l'Associació «Amics dels Museus de Catalunya», que visitaren col·lectivament les sales Mateu i Rocamora i l'exposició Artigas-Alart, recentment inaugurades a aquell Museu.

* * *

Ha estat disposat que el mobiliari xinès donat, com anuncia en el seu discurs el president senyor Soler i March, per la senyora Carme Artigas-Alart de Costa en atenció al bon acolliment ofert per la Junta al llegat del seu difunt germà, passi al Museu de les Arts Decoratives on serà instal·lat formant una cambra completa.

Una de les obres de les sales «Damià Mateu»

Pau Gargallo

PAU GARGALLO I CATALAN

(1881 - 1934)

El dia 28 del passat desembre, a la tarda, moria a l'Hotel de Londres de Reus, l'escultor Pau Gargallo i Catalan. En el Centre de Lectura d'aquella ciutat tenia oberta una exposició amb algunes de les seves obres. Pocs foren els qui amb anterioritat al dolorós desenllaç, tingueren esment de la malaltia de l'artista, car aquesta fou ràpida i traïdora. Una broncopneumònia en tres dies posà fi a una vida d'enèrgic lluitador. La trista nova de la seva mort causà veritable estupor, ja que els amics i admiradors de l'artista l'havien vist darrerament entre les seves escultures a la Sala Parés, on celebrà la millor exposició barcelonina de la seva vida. Tothom era assabentat de l'èxit assolit per Gargallo: hom tenia present el sopar d'homenatge, el qual, oberta encara l'exposició de la Sala Parés, li havia estat ofert a l'Hotel Colón.

Pau Gargallo vingué a Barcelona uns dies abans de l'obertura de la seva gran exposició; havia arribat, una mica feixuc de la glòria conquerida pel món, de París, on residia. Una mica envellit. Ar-

ribà sol; alla, en la *Ville Lumière*, deixà la llar encesa i el taller amb un cert desordre del treball. Havia d'entornar-se'n aviat al seu París, on conquerí prestigi, i abans de la crisi actual, prestigi i fortuna. Estava escrit que Gargallo tenia de venir a morir en la terra on es formà, que era a fi de comptes, la seva pàtria.

L'escultor Pau Gargallo, nasqué a Maella l'any 1881. Aquesta vila d'ascendència històrica, en la qual el rei Martí havia celebrat Corts, pertany oficialment a la província de Saragossa i d'antic a Aragó, tot i que els seus habitants parlen en bell catalanesc. La família de Gargallo s'installà a Barcelona quan l'escultor era un noi de set anys. Ací residí fins l'any 1904 que féu el seu primer viatge a París, després d'haver guanyat una borsa de viatge en les classes nocturnes de Llotja. Eusebi Arnau guià també l'artista en els seus primers passos barcelonins, ja que de dies entrà en el taller d'aquest escultor. La primera estada de l'artista a París fou breu; de retorn a Barcelona hi feu la primera exposició en el Saló Parés, exhibint uns relleus de *Les set virtuts* i *Els set pecats capitals*. Treballà molt de temps en la fundició de Juli Vallmitjana i collaborà amb la seva traça remarcable en obres arquitectòniques de Domènec i Muntaner i Guàrdia. Les fantàstiques walkíries del fantàstic Palau de la Música Catalana i algunes escultures *modern style* de la façana del Teatre Principal de Terrassa, són de Gargallo. En una de les antigues Exposicions Internacionals d'Art exhibí *La diablesa blanca* que fou adquirida amb destí al nostre Museu d'Art Contemporani. En 1909 es traslladà novament a París, fixant-hi la residència fins que la darrera gran guerra, l'obligà a retornar a la nostra ciutat. Treballà aleshores amb vistes a l'orfebreria, i adquirí fama merescuda en el bell ofici del repussat. Exposà en aquells temps els seus treballs a la casa Valentí i a les Galeries Laietanes. Tenint en compte el mestratge de l'artista, se li encomanaren els repussats de les cobertes de l'àlbum que, en 1921, els artistes i intel·lectuals catalans ofrenaren al mariscal Joffre. En aquells temps l'art

Pau Gargallo. — «Noia de Casp»
(Museu d'Art de Catalunya. Barcelona)

de Gargallo havia adquirit intensa robustesa. L'estil de l'artista havia esdevingut polit i vivent, deixant endarrera les genialitats deliquescents al Menardo Rosso i els deformismes al Carles Mani.

El cubisme i l'art negre juguen un gran paper en la formació de la personalitat de Pau Gargallo. El París que el nostre artista conegué abans de la guerra havia formulat l'art novíssim: Picasso, Modigliani, Braque, havien semblat la gran inquietud. Els teoritzadors, Apollinaire, Gleizes i Metzinger, havien embullat la troca de l'estètica. Gargallo, havia viscut el moment heroic del cubisme: quan encara l'especulació dels *marxands* havia de néixer i els arquitectes i decoradors encara no havien extret de les teles de Picasso llurs construccions, llurs mobiliaris i llurs motius ornamentals. L'amor a la simplicitat — a la geometria — al primari i al rústec conduïa els artistes a l'adoració del fetitxe negre. Picasso, Matisse, Derain, Modigliani, entre molts altres pintors, cultivaven una escultura molt emparentada amb l'africana i la polinèsica.

Gargallo viu d'aprop tot aquell gran

terrabastall i gairebé al mateix temps que l'escultor Duchamp-Villon exposa la seva casa cubista (Salon d'Automne de 1912), executa les seves primeres màscares de metall tallat i repussat. Pau Gargallo s'enamora tant com de les formes pròpiament cubistes, de les configuracions ovoïdes, i elíptiques, tan ben polides per Brancusi. Brancusi, com Picasso, s'avança als temps, és un veritable *pionnier* de l'estètica nova, algunes de les seves obres típicament oviformes són datades al 1908 i al 1909. Els altres escultors diem-ne cubistes, no donen imatges de volums descompostos fins al 1912-13, quan Picasso ja ha arribat a la fórmula més típica del seu cubisme.

Veiem, doncs, Gargallo seguir la gran corrent cubista, deformant i escamotejant amb gràcia de primer ordre. El veiem al costat de Jacques Lipchitz, d'Ossip Zadkine, d'Henri Laurens, de Rudolf Belling, d'Alexander Archipenko de Chana Orloff; des del 1912-13 fent un

Pau Gargallo. — Retrat del senyor Segura
(Museu d'Art de Catalunya. Barcelona)

art en aquell temps tant o més radical que el dels seus companys. Aleshores l'artista viu la seva joventut esperançada amb un optimisme somrient. Així el conegueren alguns amics meus de pobles llunyans, avui figures de l'Escola de París. Era l'hora de l'avantguarda, de la recerca, de la «sorpresa». Gargallo confia en ell i en la nova estètica amb la qual podrà conquerir un nom internacional. És més tard que comencen per a Gargallo les profundes inquietuds i que s'inicia el gran pessimisme, que fou el tret més sobresortint de la seva personalitat en aquests darrers temps — i cal dir-ho — el tret més acusat del caràcter de tots els apassionats de l'avantguarda.

La gran guerra el portà novament a Barcelona on guanyà la càtedra de la cèlebre i efímera Escola Superior de Bells Oficis, càtedra que desempeñà amb coratge, fins que aquella institució de la Mancomunitat de Catalunya fou dissolta pels homes de la passada Dictadura. La

Pau Gargallo. — Retrat de R. Picasso
(Museu d'Art de Catalunya. Barcelona)

Pau Gargallo. — Màscara d'Isidre Nonell
(Museu d'Art de Catalunya. Barcelona)

seva sort fou noblement lligada en 1924 a la dels cent trenta professors de les escoles instituïdes per Prat de la Riba i Puig i Cadafalch, els quals se solidaritzaren amb el professor Dwelshovers tot afirmant llur fe en els destins espirituals de Catalunya.

Durant aquesta nova estada a la nostra terra, l'artista compartí el seu esforç entre l'escultura abstracta i deformada, i l'escultura de tipus tradicional: entre l'escultura de metalls retallats, foradats, corbats i rissats — negació aparent del volum — i les terres cuites i el marbre, de deformisme contorsionat i estilitzat, i l'escultura d'aparença greco-romana. Són d'aquests temps, dintre la tendència tradicional, les admirables obres següents: l'estàtua tombal per al panteó de la família Pidelasserra (1918), el vivent retrat de Santiago Segura (Museu d'Art de Catalunya) i l'espiritual del crític Maurice Raynal (1921), el conegut tors de gitanet (1924) (Museu d'Art de Catalunya) i l'equilibrat retrat del gravador i pintor Xavier Nogués (1924).

Però en totes aquestes escultures,

diem-ne normals, l'artista no està tan lluny com pugui semblar de les seves màscares canibalesques o del seus trosos de faunesa (1913) — del seu expressi-
onisme deformatador. I és que en l'esperit de Gargallo hi hagué sempre latent el gust ibèric i el gust morisc, més que el gust grec. Ja he dit en un altre lloc, que el nostre escultor s'havia girat d'espatlles a Grècia i que els seus ulls es consumien en les visions apocalíptiques del pòrtic de Saint-Pierre de Moissac. Els seus ulls i el seu cor. El cubisme el conduí per aquests viaranys de la deformació i de la geometria, considerant la seva geometria

Pau Gargallo. — «El gitanet»
(Museu d'Art de Catalunya. Barcelona)

més dúctil que plàstica, més enfebrada que aplomada.

Jo vaig conèixer Gargallo — l'home sempre segur dels seus mitjans — ple de dubtes estètics. No s'acontentà mai del seu *charme*, amb el qual havia realitzat, a més del seu retrat caricatural de Picasso, que presideix la sala dedicada a aquest mestre en el nostre museu d'es-cultura i pintura, delicades troballes d'ar-lequins i dansarines — epigramàtics bibe-lots gairebé tributaris de l'art decora-tiu —. Gargallo volia enfondir amb la seva gran passió, en els misteris de la plàstica expressiva. Un comú amic de Pa-rís, que m'escríu el seu dolor per la pèr-dua irreparable, em diu que la inquietud ha traït la vida de l'artista. Gargallo, no sabé separar-se sense pena de les tortures estètiques d'*avant-guerre*. Sovint pagà el seu tribut a la teoria fugissera amb una tossuderia, una sinceritat i un talent únics. Si Gargallo hagués sabut trencar amb el seu passat a temps — diu l'amic alludit — hauria realitzat una obra molt més considerable.

I d'aquesta actitud vacillant de l'escul-tor va néixer, ben segur, el seu gran pes-simisme. Perquè Gargallo fou un asseda-gat de veritat, que no restà satisfet del triomf en el món del seu temps. Per a la seva obra volia la immortalitat — la universalitat —, no la glòria efímera àdhuc i haver-la conquerida internacio-nalment.

Aquest pessimisme s'inicià a Barcelona durant la llarga estada que hi féu des de 1914 a 1924, i àdhuc considerant que les honors merescudes ací el consolaren una miqueta, no pogueren arrencar-li la tristesa del seu cor, sinó que aquesta anà envaint-lo amb els anys.

Una d'aquestes honors fou la que li conferí la Junta Municipal d'Exposicions d'Art de Barcelona, concedint-li una sala especial en l'Exposició de Primavera de l'any 1921. Algunes de les obres que fo-ren exhibides en aquella ocasió figuren juntament amb altres, adquirides abans i després, en el Museu d'Art de Catalunya.

Des del 1924, Pau Gargallo ha residit a París on, com ja ha estat dit, la seva obra ha obtingut èxits francs. Dir que com

escultor estigué constantment relacionat amb la important galeria dels Bernheim-Jeune del Faubourg Saint-Honoré, és fer constar ben clarament que l'èxit artístic i econòmic de Gargallo fou absolut.

Durant aquest temps, deixà París alguns estius, per a venir a Espanya a reposar, al Cantàbric o a la Mediterrània.

La crítica estrangera en els millors rotatius i en les revistes més prestigioses, ha prestat una atenció particularíssima a l'art de Gargallo. Florent Fels signa l'any 1925 un article a «*Deutsche Kunst und Dekoration*» sobre l'art del nostre escultor; E. Teriade, a «*Cahiers d'Art*» núms. 7 i 8 de 1927; el mateix crític estudia l'art del mestre en els famosos fascicles «*L'Art d'Aujourd'hui*» número d'hivern del 1926 i en la «*Gasete de les Arts*» (segona època) agost del 1927; Paül Fierens, li dedicà un article al «*Montparnasse*», del juliol, agost del 1928; Francis Paül, a «*Le Figaro artistique*» (1926); L. Pacheco, a «*La Razón de Buenos Aires*» (agost del 1926); Valotaire, li prestà delicada atenció en «*The Studio*» (març 1927); S. Ibero, a «*Art and archeology*» de Nova-York (gener del 1928); Christian Zervos, al «*Deutsche Kunst und Dekoration*» (novembre del 1929); Pierre Courthion, estudia l'art de Gargallo a «*Art et décoration*» (gener 1930), i Nino Frank, a «*L'art vivant*» (abril del 1930).

I, sobretot, com a testimoni de l'estima que li tingué la crítica estrangera, resta el número 10 de «*Sélection*» d'Anvers, quadern enterament dedicat a Gargallo, el qual conté estudis inèdits de Pierre Reverdy, de Maurice Raynal, Pierre Courthion, Christian Zervos i de Teriade. Tant aquest número monogràfic de «*Sélection*», com tots els altres estudis publicats en les revistes anteriorment enumerades, són profusament il·lustrades amb reproduccions d'obres del gran escultor.

De la crítica catalana que, naturalment s'ha ocupat amb molta atenció de l'art de Gargallo, tinc presents en aquest moment els articles següents, ultra els publicats quan la darrera exposició barcelonina i a l'hora del traspàs: Manuel Rodríguez Codolà, en «*La Vanguardia*» (3 març 1906); Joan Sacs, en «*Revista Nova*»

(1915); Josep M.ª Junoy, en «*Revista Nova*» (1916); Romà Jori, en «*La Publicidad*» (desembre 1917); J. Llorens i Artigas, en «*La Veu de Catalunya*» (27 abril 1918 i 29 maig 1921), «*Vell i Nou*» (1920), «*Gasete de les Arts*» (primer novembre 1924) i en «*L'Effort Moderne*» (febrer 1923); Rafael Benet, en «*La Publicidad*» (abril 1921) i «*La Veu de Catalunya*» (agost 1924); Lluís Folch, en «*Diario de Barcelona*» (abril 1921); Ramon Reventós, en «*El Liberal*» de Barcelona (abril 1922); Manuel Alcántara Gusart, en «*El Día Gráfico*» (maig 1924) i «*La Noche*» (agost 1925); Alfons Maseras, en «*La Veu de Catalunya*» (1925); Martí Martell, en «*La Veu de Catalunya*» (agost 1927), i el Marius Gifreda, en la revista «*Art*» (núm. 6, vol. I). Deixant a part les cròniques anònimes aparegudes tan sovint en tots els diaris barcelonins.

A l'estranger algunes d'aquestes cròni-

Pau Gargallo. — «*Dansarina*»
(Museu d'Art de Catalunya, Barcelona)

ques periodístiques han aparegut signades per Maurice Raynal, René Jean, Waldemar George, Stanislas Fumet, André Salmon, Guillaume Janneau, Robert Rey, Charensol, etc. Altres han estat inserides, anònimes, en les revistes il·lustrades «*Vanity Fair*» (Nova-York, setembre 1924);

Pau Gargallo. — «El profeta»
(De la darrera exposició d'obres de l'autor)

The Arts (Nova-York, 1925) i *The Sphere* (Londres, maig 1926).

De l'obra de l'escultor Gargallo se n'ocupen els dos llibres següents: *L'escultura catalana moderna* (segon volum), Editorial Barcino, 1928 i «*Facetas Post-rodénianes*» (llibre segon de *La Escultura moderna y contemporánea*, d'Alexander Heilmeyer), Editorial Labor, S. A., Barcelona, 1928; el primer degut a Joan Sachs i el segon al signant d'aquest article. També el Diccionari Enciclopèdic de

la casa Espasa, dóna un primer resum de dades biogràfiques en el volum corresponent, dades que s'amplien en el lloc adequat de l'apèndix. No es pot pas dir que la bibliografia sobre l'art de Gargallo, no sigui força important.

El nom del nostre escultor brilla pel seu talent i per l'activitat exposicionista desplegada arreu del món. A més de les seves exposicions particulars exhibí amb constància a París, en els Salons de Tardor, de les Tulleries i dels Independents. Fou allà, considerat com un dels grans noms de l'escultura contemporània, figurant les seves obres en la seleccionadíssima exposició d'escultura, a la qual foren invitats un reduïdíssim nombre d'artistes. Gargallo obtingué aquest assenyalat honor que hauria deixat satisfet a molts escultors. Ell estigué content, però no hi donà importància excessiva. Les obres de Gargallo figuraren al costat de les de Maillol i Despiau, entre altres d'autors tots gloriosos.

Ultra les seves grans exposicions estrangeres de Brusselles i Nova-York havia exhibit a Estocolm, Venècia i Darmstadt. El nom de Gargallo figura també en el catàleg d'alguns museus estrangers: en els dels Metropolitan i Modern, de Nova-York.

Durant la seva darrera llarga etapa parisenca, el seu art metallístic ha culminat en la plasmació de «*El profeta*», obra central de la passada exposició barcelonina, on tot el patètic caríssim del nostre escultor ha trobat una adequada forma expressiva, en les suggerències del volum produïdes, ací com en tantes obres seves plenes de trepats, pels buits i les concavitats. És del 1926 l'estudi de la testa d'aquesta figura, testa en la qual culmina l'art expressiu i apassionat del forjador. Vers aquest camí de força i profunditat cal col·locar també «*Bacant*» (coure, 1926), «*Espagnole*» (coure, 1929, obres que segueixen la trajectòria del «*Crist*» (coure, 1933), realitzat en els darrers temps de l'etapa barcelonina. Tortura, passió, hi ha ací talment com en les seves primeres màscares; talment com en el seu *Tors de dona* de 1915. Tortura, passió, contra ductilitat i *charme*. La duc-

tilitat elegant del *Violinista* del Museu d'Art de Catalunya (plom), de les *danseuses* (1924), tan mal imitats per tots els bibelotaires internacionals, dels seus arlequins gentils, de les testes de les *stars* de cinema (1928 i següents). Pau Gargallo, en aquests darrers temps havia esguardat amb emoció totèmica, els bisonts de la cova d'Altamira. El seu estil metal·lístic era ben idoni per a recrear l'art prehistòric, per això el seu «*Bou basc*» (1930, col. G. Bernheim) fou com una mena de Renaixement de l'art *animalier* dels homes caçadors. Les arts rupestres per Gargallo, foren les seves humanitats inspiradores, sublimes. Però al costat de les obres d'art metal·lístic, les quals per l'arabesc on dominen els buits sobre els massissos, són considerades com roses de catedrals futures, l'escultor continua donant el seu art en pedra, on els volums foren establerts d'una manera diem-ne realista, però, deformats nerviosament o mòdulats a vegades amb suavitats inefables. En aquest darrer sentit, hom pot admirar *Dona dormida* (1924, col. Vayreda), i en l'aspecte d'abrupta intensitat hom admira «*Tors de dona*» (1932); «*Aiguadores*» (1926, col. F. Cambó); *Maternitat* (1927), i l'admirable petit nu femení en marbre negre, exhibit en la darrera i memorable exposició barcelonina. Aquest nu és una demostració eloqüent de com el mestratge del nostre escultor, sempre de primera qualitat, havia assolit un grau que gosaria qualificar d'insuperable. Nerviositat, i grandesa en el conjunt i grandesa en la minuciositat: plasticitat, objectivitat i expressió, tot fou assolit en aquesta petita obra mestra de tots els temps.

Però, al costat d'aquesta figura de tendència tradicional de la darrera època, l'artista no sabent trencar amb els compromisos d'un passat d'inquietud, es lliurà àdhuc amb més o menys encert al sobrerrealisme, amb els seus cavalls damunt núvols barrocs, amb àngels barrocs damunt la gropa, els quals semblen resucitar, en forma més esquerga, els seus cavalls del Palau de la Música Catalana.

No és pas hora de pronunciar la darrera paraula sobre el conjunt, tan divers

i alhora tan unitari, de l'obra de Gargallo. Podem dir que quan realitzà les seves escultures en forma normal ho féu, gairebé sempre sense arqueologismes. Tingué, doncs, el nostre escultor en aquests cassos una idea viva de la tradició. No «féu» grec, ni romà, ni egipci, ni mesopo-

Pau Gargallo. — «El violinista»
(Museu d'Art de Catalunya. Barcelona)

tàmic: féu, simplement, escultura. Més aviat el mal de Museu es fa patent en l'obra metal·lística de l'escultor — en aquella que té unes aparences més modernes. Un mal de Museu etnogràfic, que és el que han patit tants artistes des de què Picasso descobrí l'art negre. Un art negre a la moda, sense sagrat. Ja vaig escriure en altre lloc que «per això algunes vegades, hom troba en l'obra per tants conceptes admirable de Gargallo, el charme una mica passat de tots els modernismes. Però que hi fa si sota aparen-

Pau Gargallo. — Retrat de Xavier Nogués
(Museu d'Art de Catalunya. Barcelona)

ces efímeres la substància escultòrica resta neta, vivent, incorruptible?"

* * *

I finalment fem constar que Barcelona no oblidà el seu fill espiritual i predilecte, exiliat més o menys voluntariament en el seu París. Ja abans de la partença del 1924, havia realitzat ací el monument a Lleó Fontova, erigit en el Parc de la Ciutadella i el monument a Iscle Soler, en la Plaça de la Igualtat. Quan els preparatius de l'Exposició de 1929, Gargallo fou dels qui collaboraren en la decoració escultòrica de la Plaça de Catalunya. En la balustrada de la terrassa de davant de l'Hotel Colom, resta una de les figures executades per ell, la de l'adolescent tocador de flauta; l'altra, la femenina, fou traslladada quan la reforma de la Plaça, als jardins de Miramar. També són de Gargallo els atletes eqüestres que enjoien l'interior de l'Estadi de Montjuïc.

No cal dir com el nom de Pau Gargallo és ben considerat pels nostres artistes i amateurs. El Museu d'Art de Catalunya és el primer colleccionista de l'obra de Gargallo.

Gargallo, que fou un dels components de *Les Arts i els Artistes*, fou un dels membres fundadors del *Saló de Montjuïc*. En el primer Saló d'aquesta darrera entitat, concorregué amb obres de les últimes etapes, una de les quals passà a enriquir el nostre Museu.

La mort de l'artista fou molt sentida arreu de Catalunya, escampant-se la tristesa i rebent la família testimonis d'afecte de totes les parts del món, especialment de París, on Gargallo havia deixat una estela d'amistats. La premsa de Barcelona i de París dedicà al traspàs de l'escultor, condolgudes cròniques.

L'enterrament tingué lloc a Barcelona el dia 29, a dos quarts de quatre de la tarda. Sortí el fèretre de la casa número 49 del Passeig de Gràcia, domicili dels germans de l'eximi traspassat. Les despulles mortals de Pau Gargallo, havien estat traslladades de Reus a Barcelona en un furgó de la Casa de Caritat. A l'hora de l'enterrament es congregà davant del sudit domicili, una munió devota d'amics i admiradors.

La fúnebre comitiva era precedida per la clerecia de la parròquia de Nostra Dona dels Àngels, amb creu alçada.

En la presidència del dol veiérem, els germans del finat senyors Lluís i Francesc, acompanyats d'altres familiars.

Entre les nombroses personalitats que assistiren al piadós acte, recordo les següents: Josep Puig i Cadafalch, Soler de Sojo, Joaquim Folch i Torres, Carles Riba, Josep Clarà, Enric Casanovas, Ramon Borràs, qui portava també la representació del doctor Apraiz; Enric Monjo, J. F. Ráfols, Marçal Olivar, Lluís Mercadé, Jaume Mercadé, Enric C. Ricart, Lladó i Figueres, Miquel Utrillo, Modest Sabaté, Josep Granyer, Joan Mirambell, Pere Créixams, Joan Cortés i Vidal, Martí Llauredó, Rafael Llimona, Lluís Plan-diura, Alexandre Riera, Olaguer Junyent, Apelles Fenosa, Josep Dunyac, Otero, Añés, Ricard Crespo, Planas-Dòria, Car-

dona, Frederic Marés, de Soto, Manuel Humbert, Francesc Labarta, Francesc Canyellas, Enric Morera, Joan Vila (d'Ivori), Francesc Domingo, Bosch-Roger, Jaume Llongueras, Joan Merli, Martrús, Joaquim Ventalló, Josep Viladomat, Alexandre de Cabanyes, J. Duran, Joaquim Borralleres i J. M. Nonell.

Darrera la comitiva seguien alguns cotxes amb corones ofrenades per familiars, amics i entitats, destacant-se la del *Centre de Lectura de Reus* i la del *Saló de Montjuïc*.

L'acomiadament del dol durà llarga estona. Alguns amics volgueren retre el darrer tribut al finat acompanyant les seves despulles fins al cementiri.

L'acte de l'enterrament constituí la prova de com Gargallo era estimat i admirat entre nosaltres. Aquesta admiració cristallitzarà en un homenatge pòstum. Tot seguit es parlà de reunir a Barcelona tota l'obra del gran escultor. Idea amorosa i justa que s'haurà realitzat ja a la sortida d'aquest número del Butlletí.

RAFAEL BENET

EMERENCIÀ ROIG I RAVENTÓS

El dia 16 del darrer mes de febrer deixà d'existir en aquesta ciutat el conegut col·leccionista i distingit literat Emerencià Roig i Raventós.

Fou un de tants benemèrits catalans que emportats per una noble fallera han contribuït directament al valor de la cultura de Catalunya.

S'havia distingit pels seus estudis sobre la marina catalana, arreplegant amorosament interessants dades de la seva història contemporània i aspectes de la vida marinera de la nostra terra.

La tècnica de l'ofici de constructor d'embarcacions i el vocabulari de la gent de mar, tingueren en ell un acurat recercador que les ha salvades d'un oblit en inserir-les en els seus treballs literaris.

Fruit del seu amor a les coses de la mar és una valuosíssima col·lecció de vauells en miniatura, probablement una de les més interessants que existeixen a la

nostra terra, i que cada vegada que ha estat exposada al públic ha merescut la general admiració i l'elogi més calorós dels entesos en la matèria.

Fou, a més, aprofitat *amateur* del dibuix, il·lustrant-se ell mateix moltes de les seves produccions literàries.

Nasqué a Sitges l'any 1881. Era fill del pintor Joan Roig i Soler.

ERNEST SOLER DE LES CASES

El dia 17 del darrer mes de febrer va morir a la nostra ciutat el conegut artista pintor i autor dramàtic Ernest Soler de les Cases, fill del famós dramaturg Frederic Soler (Pitarra).

Soler de les Cases havia cultivat les lletres, la pintura i la música. Fruit de les seves facultats literàries són innumbrables les poesies publicades en periòdics catalans o premiades en diferents certàmens i un crescut nombre d'obres de teatre. D'aquestes algunes foren estrenades i altres, potser la majoria, han restat inèdites.

Com a pintor havia concorregut a diverses exposicions oficials d'art i una de les seves produccions fou adquirida per l'Ajuntament de Barcelona, i figura avui en una de les sales del nostre Museu d'Art de Catalunya.

Fou un bon aficionat a l'escultura i un bon intèrpret musical.

Havia nascut a Barcelona el 14 de gener del 1864.

BIBLIOTECA D'ART DE LA JUNTA DE MUSEUS

Obres ingressades durant el segon semestre de l'any 1934

DONATIUS
(Continuació)

DE PARTICULARS

FAMILIARS D'ANDREU ALEU: «L'escultor Andreu Aleu i Teixidó», 1 fasc.

BODE-PANZER A-G (GELDSCHRANFABRIKEN): «Armarios para Museos», 1 fasc.

DEOGRÀCIES CIVIT: «Compendi de doctrina cristiana, precedit d'un abecedari i un sillabari (il·lustracions en el text)», 1 fasc.

SALVADOR DALÍ: René Crevel, «Dalí ou l'anti-obscurantisme», 1 fasc. — «Le clavecin de Diderot», 1 vol. — J. CORTI: «Livres et publications surréalistes» (recull de catàlegs de llibreria), 3 fascs.

M. FORTUNY I MADRAZO: «Mariano Fortuny y Madrazo», per *Miguel Zamacois*, 1 fasc.

KOEHLER UND VOLCKMAR (Leipzig-Stuttgart-Berlín): «Àlbum que conté la història d'aquesta casa editorial», 1 fasc.

S. OLSCHKI (Librairie ancienne-Florence): «Livres a portraits, Catalogue 112», 1 fasc.

JOSEP PORTER, llibrer: «Iconografia de la Verge Maria (gravats, litografies, fotografies antigues), Llista núm. 128», 1 fasc. — «Dibuixos i aquarel·les d'artistes catalans, espanyols i estrangers». Catàleg de venda, núm. 88 (I), 1 fasc.

JOSEP-F. RÀFOLS: «Primera exposició de dibuix i realitzacions». Grup escolar del carrer de Casp, juny de MCMXXXIV, 1 fasc.

P. B. TARRACÓ: «Almanach de la Campana de Gràcia» (anys 1874, 1880, 1885, 1889, 1890 i 1891), 6 fascs.

JOAN TERRADES: «Paris Exposition 1900, Guide pratique du visiteur...», 1 vol. — EXPOSICIÓN UNIVERSAL DE PARÍS 1900: «Sèrie de 30 tarjes amb vistes acolorides», 1 fasc. — PARÍS. EXPOSITION 1900: «Àlbum compost de 18 làmines amb vistes», 1 fasc. — «Guide illustré du Bon Marché, L'Exposition 1900 et Paris au XXème siècle», 1 vol. — JOAN ESPINA I CAPO: «Primer Congreso de Bellas Artes organizado por la Asociación de Pintores y Escultores (1919), Memoria de Secretaría», 1 vol. — «Katalog der Ersten Internationalen Kunst-Ausstellung im Künstlerhause, 1882», 1 vol. — UNION CENTRALE DES ARTS DÉCORATIFS: «Exposition Rétrospective de 1882, 3.ème fasc., Le papier», 1 vol. — ASOCIACIÓN ARTÍSTICO-ARQUEOLÓGICA BARCELONESA: «Àlbum de la Sección Arqueológica y de las instalaciones de la Real Casa, en la Exposición Universal de Barcelona 1888», 1 vol. — A. GAR-

CÍA LLANSÓ: «La primera Exposición Universal Española», 1 vol. — MUNICIPALITÉ DE BARCELONE: «Exposition d'Art Français 1817, Catalogue illustré», 1 vol. — CATALOGO DELLA REGIA PINACOTECA DI TORINO (1899), 1 vol. — G. SIDLER: «Catalogue officiel du Musée de l'Ariana (Genève, 1905)», 1 vol. — NOUVEAU PARÍS MONUMENTAL: «Vista panoràmica, plegada i relligada». — RICORDO DI ROMA: «Àlbum compost de 12 làmines amb vistes», 1 fasc. — SOUVENIR DU CIMTIÈRE DE GÈNES: «Àlbum compost de 30 làmines amb vistes». — JOSÉ DE MARTÍ Y DE CARDEÑAS: «El arte en la sociedad», 1 vol. — JUAN DE ZAFONT Y DE FERRER: «Breve historia de la vida de los filósofos... que se hallan en el Museo que D... ha formado en San Pablo de Barcelona...», 1 fascicle. — PATRICK MURDOCH: «The works of James Thomson», 1 vol. — RAMON VINYES: «Al florir els pomers», 1 fascicle. — M. SANJUÁN Y MORENO: «Santisteban del Puerto y su comarca», 1 volum. — ANDRÉ TUCHIN: «Nimes (guia)», 1 fasc.

FRANCESC URIACH: «Forma», revista d'art barcelonina. Col·lecció completa (1904-1907), 2 vols. i 2 fascs. — HUGO L. BRAUNE: «Der Ring des Nibelungen von Richard Wagner», 1 vol. — A. ROSENBERG: «P. P. Rubens (De la sèrie «Des meisters gemälde», així com les 4 obres següents)», 1 vol. — «Rembrandt», 1 vol. — EMIL SCHAEFER: «Van Dyck», 1 vol. — WALTER GENSEL: «Velázquez», 1 vol. — AUGUST L. MAYER: «Murillo», 1 vol. — E. H. ZIMMERMANN: «Watteau» (De la sèrie «Des meisters werke»), 1 vol. — H. W. SINGER: «Rembrandt» (De la sèrie «Des meisters radierungen»), 1 vol. — Un autògraf d'Hermen Anglada Camarasa.

PERE YNGLADA, *Albrecht Dürer*: «Niederländisches reiseskizzenbuch», 1 fasc. THE METROPOLIAN MUSEUM OF ART, THE CLOISTERS: Sèrie de 15 postals.

DONANTS DIVERSOS: Números de revistes, on es contenen els següents estudis adients al caràcter monogràfic de la Biblioteca: J. M. DÍAZ SERRANO: «El botafumeiro y la catedral de Santiago». — E. ESTÉVANEZ-ORTEGA: «Espa-

ña fuera de España, La Exposición de Oslo (1931)». — JOSÉ DE FIGUEIREDO: «Metsys et le Portugal». — JACQUES MARGER: «La restauration scientifique des tableaux anciens». — BARCELONA: Número extraordinari de la revista «Mediterráneo». — SANT FELIU DE GUÍXOLS: Número extraordinari de la revista així intitulada, dedicat a aquesta vila empordanesa. A la llista de marxants i experts en numismàtica que trameten llurs catàlegs, publicats en el número de març darrer, cal afegir els dos següents: J. Schulman (Amsterdam) i Münzhandlung Basel (Basilea). Pertany a aquest mateix grup, un arplec d'invitacions i catàlegs de totes les exposicions celebrades durant l'any corrent en els salons particulars de Barcelona.

ANUALITAT DE LES REVISTES REBUDES
COM A DONATIU O INTERCANVI

A la llista publicada en el número de març de l'any proppassat, cal afegir les següents: *D'Ací i d'Allà*, *Revista Musical Catalana*, *Arquitectura i Urbanisme*, *Arts de la Fusta* i *Revista Ford*, de Barcelona. — *Agrupació Excursionista Badalona* i *Cataluña Textil*, de Badalona. — *Boletín Arqueológico*, de Tarragona.

DEPARTAMENTS ANEXOS

(*Dibuixos, gravats, fotografies...*)

DONATIUS

OFICINES TÈCNIQUES DEL POBLE ESPANYOL: Un recull de tots els dissenys de valor arquitectònic, en nombre de més de 300, que han estat utilitzats per a la construcció d'aquest poble, dit espanyol per antonomàsia.

JOAQUIM BORRALLERAS: Reproducció a l'heliogravat d'una pintura de Simó Escobedo, que representa una llar humil devastada per la misèria i el dolor.

GABY GIBERT: Lletre del segle XVIII, adreçada a la comtessa de Peñafiel per una dama del servei de la comtessa de Fernan Núñez, anunciant-li la tramesa,

per manament d'aquesta, d'un mosaic, a la qual va adherida una tarja gravada amb el nom i adreça del mosaïsta.

J. GIBERT: Un lot de 3 cartes geogràfiques, 2 plànols, 1 reproducció en colors i 1 fotografia, en el següent ordre: «*Geological map of Egypt*, Survey Dept. Egypt 1910. Mid.: 672 x 684 m/m». — «*Reconnaissance de l'Ammontide*, exécuté en Novembre 1863 par Mr. Gelis... (Voyage d'exploration de Mr. de Saulcy), Gravé par Herhard, Paris, Impr. Lemerrier. Mid.: 315 x 421 m/m». — «*Mapa de la Isla de Cuba*, trazado expresamente para «El Imparcial» por el topógrafo don José Méndez. Mid.: 406 x 635 m/m». — «*Palestina actual arqueológica*. Mid.: 472 x 310 m/m». — «*Nivellement de Jérusalem*, exécuté par... Gelis et gravé par Herhard, Paris, Impr. Lemerrier. Mid.: 358 x 485 m/m». — «*Our Lady of the Sports*. A unique chriselephantine figurine of the Minoan Mother Goddess from Crete (The Illustrated London New, July 25, 1931). Mid.: 201 x 143 m/m». — «*Catedrale de Strabourg*. Mid.: 265 x 204 m/m».

ALFONS MASERAS: Una invitació vuitcentista de ball de disfresses, litografiada en colors, segons disseny d'Eusebi Planas.

JOAQUIM PENA: Fotografia d'un retrat, obra de Fortuny, dedicat per la vídua a l'artista senyor Tapiró.

JOAN TERRADES: Onze diminutes aquarelles, 2 dissenys a la ploma i 1 al llapis-plom, de valor decoratiu. — Un altre disseny al llapis-plom d'un fragment de portalada romànica. — Una sèrie completa, de 4 unitats, gravada al burí per Geofroy, segons dibuix de Bouchet, intitulada «*Camille ou le souterrain*». — Un gravat a la talla dolça, per J. Furnó, amb la llegenda «Interior de una basílica romana». — Un recull de vistes de Poblet, al boix d'interpretació. — Un altre de 4 gravats, segons el mateix procediment, de valor documental en relació a les Belles Arts. — Un altre de 6 fotografies relatives a l'Escorial. — Una sèrie de 12 fotografies d'una edició il·lustrada del Quixot. — Un recull de 8 reproduccions fotomecàniques, de les quals 4 en colors, la majoria d'elles de caràcter decoratiu.

RENOVACIONS DE LA NOSTRA JUNTA

A conseqüència dels esdeveniments del dia 6 d'octubre darrer, la composició de la Junta de Museus ha sofert algunes modificacions.

Des del dia 8, en virtut d'haver quedat suspesos la Generalitat i l'Ajuntament, quedà també sense efecte la representació que aquestes dues corporacions tenien a la Junta i que era ostentada pels següents senyors:

De la Generalitat: senyor Lluís Companys i Jover, president de la Generalitat, president d'honor; senyor Pere Corromines i Muntanya, president efectiu; senyor Ventura Gassol i Rovira, conseller de Cultura, vice-president; senyor Pere Comas i Calvet, tresorer, i senyors Jaume Serra Hunter, Joan Puig i Ferrater, Teresa Amatller i Cros i Joan Rebull i Torroja, vocals.

De l'Ajuntament: senyor Carles Pi i Sunyer, alcalde, president d'honor; senyor Cristià Cortès i Lladó, conseller-regidor de Cultura, vice-president; senyors Estanislau Duran i Reynals i Josep M. Massip i Izábal, consellers-regidors, vocals; senyors Francesc Carbonell i Vila i Octavi Saltor i Solé, consellers, vocals i senyors Joan Baptista Atcher i Ricard Opisso i Sala, vocals.

De moment aquestes representacions varen quedar vinculades respectivament en el coronel senyor Francesc Giménez Arenas i el tinent coronel senyor Josep Martínez Herrera, designats pel general cap de la quarta Divisió per a ocupar amb caràcter accidental, el primer el càrrec de President de la Generalitat i el segon l'Alcaldia de Barcelona.

La presidència efectiva va recaure automàticament en el membre de la mesa que no havia estat desposseït del càrrec, que resultà ésser el comptador senyor Alexandre Soler i March.

El dia 10 de gener, en virtut del règim transitori acordat per les Corts de la República, va prendre possessió del càrrec de governador general de Catalunya, i per tant, de president de la Generalitat

el senyor Manuel Portela Valladares, al qual va correspondre des d'aquell moment la primera presidència honorària de la nostra Junta.

El dia següent fou nomenat alcalde de Barcelona el senyor Joan Pich i Pon, qui va prendre possessió del càrrec tot seguit, passant de la mateixa manera a ocupar la segona presidència honorària.

El dia 9 de febrer el senyor president de la Generalitat va signar el següent decret:

«Atès que segons les Bases de constitució i funcionament de la Junta de Museus la Generalitat de Catalunya hi està representada pel seu President, el qual ocupa una de les presidències honoràries, i per quatre diputats i dos tècnics designats per la mateixa Generalitat en cada una de les seves renovacions;

Atès que pel present règim transitori de Catalunya la representació d'aquesta Corporació que corresponia als quatre diputats no pot ésser exercida en la forma indicada i que correspon al president de la Generalitat la facultat de designar els tècnics d'aquesta mateixa representació;

Atès que, en el moment actual, interessa el funcionament legal de la Junta i la resolució de les qüestions, principalment de caràcter econòmic-administratiu, produïdes per la recent inauguració de les noves instal·lacions dels museus d'art i que per tant és útil que la representació que dintre de la Junta hi ostenta aquesta Presidència tingui l'assessorament dels funcionaris de la Generalitat més indicats per al cas;

Decreto:

Primer. — La representació de la Generalitat de Catalunya a la Junta de Museus durant l'actual règim polític a Catalunya està formada per aquesta Presidència i pels tècnics que ella mateixa designi.

Segon. — Formaran part de la Junta, en qualitat d'assessors de la Presidència de la Generalitat, el senyor cap de la Secció d'Hisenda i el senyor interventor de cabals de la Generalitat.

Tercer. — Són nomenats per als càrrecs de tècnics representants de la Generalitat, la senyora Teresa Amatller i el senyor Jaume Espona, en mèrits de la importància de llurs respectives col·leccions particulars i de l'interès que han demostrat per l'augment de les dels Museus.»

El dia 12 del mateix mes el senyor alcalde va signar el decret que segueix:

«Atenent que segons les Bases de constitució i funcionament de la Junta de Museus l'Ajuntament de Barcelona hi està representat per l'alcalde, qui ocupa una presidència honorària, i per quatre regidors i dos tècnics designats pel propi Ajuntament a cada una de les seves renovacions;

Atenent que pel present règim transitori de Catalunya la representació municipal que corresponia als regidors no es pot exercir en la forma indicada i que correspon al senyor alcalde la facultat de designar els tècnics d'aquesta mateixa representació;

Atenent que en el moment actual interessa el funcionament legal de la Junta i la resolució de les qüestions principalment de caràcter econòmic-administratiu produïdes per la recent inauguració de les noves instal·lacions dels museus d'art i que per tant és útil que la representació que dins de la Junta ostenta el senyor alcalde tingui l'assessorament dels funcionaris municipals més adients per al cas;

Decreto:

Primer. — La representació municipal a la Junta de Museus durant l'actual règim polític de Catalunya està formada per la persona del senyor alcalde i pels tècnics que el propi senyor alcalde designi.

Segon. — Formaran part de la Junta en qualitat d'assessors de l'Alcaldia el senyor secretari de l'Ajuntament i el senyor interventor de fons municipals.

Tercer. — Són nomenats per als càrrecs de tècnics representants de l'Ajuntament els senyors Damià Mateu i Manuel Rocamora, els quals han enriquit darrerament

el Museu de les Arts Decoratives amb l'aportació valuosa de llurs col·leccions d'art xinès i d'indumentària, respectivament.»

El dia 27 del mateix mes de gener va reunir-se la Junta al despatx del senyor president de la Generalitat sota la seva presidència, i en virtut de les designacions anteriorment esmentades i dels acords presos en la mateixa reunió la Junta va quedar constituïda com segueix:

Presidents honoraris, senyors president de la Generalitat i alcalde de Barcelona; president efectiu, senyor Alexandre Soler i March; vice-presidents, senyors president de la Generalitat i alcalde de Barcelona; tesorero, senyor Jaume Espona Brunet; comptador, senyor Jaume Marco i Urrutia; vocals, senyors president de la Generalitat, senyora Teresa Amatller Cros, alcalde de Barcelona, Damià Mateu, Manuel Rocamora, Eduard Toda i Güell, Joan Antoni de Güell i López, Antoni Rubió i Lluch, Pere Mayoral i Parracia, Pere Casas i Abarca i Miquel Farré i Albages; vocals assessors, senyors Joan Pelegrí i Nicolau, Joaquim Bosch Feliu, Josep M. Pi i Sunyer i Víctor Valls i Vago; vocal honorari, senyor Carles Pirozzini i Martí; director general, senyor Joaquim Folch i Torres; secretari, senyor Joaquim Borralleras i Gras; administrador general, senyor Pere Bohigas Tarragó.

Delegat al Patronat del Museu d'Arqueologia: senyor Joan Antoni de Güell i López.

Delegats al Patronat del «Cau Ferrat»: senyors Pere Casas Abarca, Miquel Farré i Manuel Rocamora.

En donar compte d'aquestes modificacions de la nostra Junta, hem d'adreçar una salutació ben afectuosa a les distingides personalitats que formaven part de l'anterior i que per les circumstàncies abans esmentades ara han cessat en llurs càrrecs.

Tots ells prestaren sempre entusiasta i intel·ligent col·laboració a l'obra de la Junta de Museus, que els és deutora de valuosos beneficis.

Molt especialment cal remarcar la gestió de Pere Coromines en la presidència

de la Junta, que es desenvolupà en una atenció constant per a les múltiples qüestions que la Junta tenia plantejades en aquells moments i amb cooperació ininterrompuda als treballs d'instal·lació del nou Museu, que havia d'ésser inaugurat sota la seva presidència.

CONFERÈNCIES

El dia 6 de febrer el senyor Pelegrí Casades i Gramatxes va dissertar en el «Centre Excursionista de Catalunya» sobre el nostre Museu de les Arts Decoratives.

El dia 16 va començar una sèrie de quatre conferències des del micròfon de Ràdio Associació de Catalunya, el nostre director senyor Joaquim Folch i Torres. La primera versà sobre l'obra de la Junta de Museus i les tres restants estigueren dedicades respectivament a les tres seccions del contingut del Museu d'Art de Catalunya.

VISITES COL·LECTIVES ALS MUSEUS

DESEMBRE 1934

Al Museu de les Arts Decoratives de Pedralbes

- Dia 8. — Grup Escolar Masnou.
- Dia 9. — Federació de Joves Cristians de Catalunya.
- Dia 19. — Professors de Burgos.
- Dia 21. — Escola Municipal de Comerç, de Granollers.
- Dia 28. — Col·legi Acadèmia Barcelona.

Al «Poble Espanyol» de Montjuïc

- Dia 1. — Col·legi Acadèmia Olímpia.
- Dia 4. — Grup Escolar Ramon Llull.
- Dia 8. — Grup Escolar de Masnou.
- Dia 16. — Grup Escolar Ramon Llull.
- Dia 20. — Grup Escolar Ramon Llull.

Dia 21. — Escola Municipal de Comerç, de Granollers.

Dia 27. — Escola Municipal núm. 1, de nois d'Hospitalet; Escola Municipal número 2, de nois d'Hospitalet.

Dia 31. — Orfelinat Ribas.

Al «Cau Ferrat» de Sitges

Dia 19. — Professors de Burgos.

Dia 20. — Col·legi del Sagrat Cor, de Sitges.

GENER 1935

Museu d'Art de Catalunya

Dia 5. — Escola Municipal de Música, Escoles Sagrada Família.

Dia 12. — Escola Municipal de Música.

Dia 15. — Institucions de Cultura Francesc Macià, Grup núm. 1.

Dia 16. — Escola de Bibliotecàries.

Dia 20. — Joan Munné Sabaté i Alumnas, Escola de Labors i Oficis de la Dona, Acadèmia de Taquigrafia de Barcelona.

Dia 24. — Institucions de Cultura Francesc Macià, Grup núm. 4.

Dia 27. — Institucions de Cultura Francesc Macià, Grup núm. 4.

Dia 29. — Institucions de Cultura Francesc Macià, Grup núm. 4.

Dia 31. — Escola Catalana Mossèn Cinto, Institucions de Cultura Francesc Macià, Grup núm. 2, Institucions de Cultura Francesc Macià, Grup núm. 3.

Museu de les Arts Decoratives

Dia 15. — Escoles del Patronat Domènec.

Dia 20. — Club d'Esports de Muntanya.

Dia 26. — Institucions de Cultura Francesc Macià, Grup núm. 4.

Dia 27. — Institucions de Cultura Francesc Macià, Federació d'Alumnas i Ex-Alumnas dels Grups Escolars, Minyons de Muntanya.

Poble Espanyol de Montjuïc

Dia 26. — Escola de Sant Jordi.

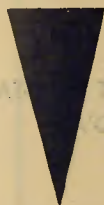

PINTURA... PAPER...

DECORACIÓ...

M.

COROMINAS

TELÈFON N.º 73252

TRAVESSIA DE SANT ANTONI, 33
I CARRER DE ASTÚRIES, 14
BARCELONA - VIIIÈ

**JOSEP
VINYAS**

CONSTRUCCIÓ
D'OBRES EN GENERAL
I REFORMA D'EDIFICIS

Portal Nou, 52
Telèfon 21455

REPRODUCCIONS D'ART
ESCULTÒRIC

AMB DIVERSOS
MATERIALS

TOTA MENA
DE PATINES

LENA, S. A.

Tallers i estudis: Carrer Girona, 153
Telèfon 77926 - BARCELONA

Joan Soler

TALL I COL·LOCACIÓ
DE CATIFES

ESTORES - PERSIANES
ARTICLES DE NETEJA

Carrer de València, 273
(entre Claris i Llúria)
Telèfon 70321 - BARCELONA

DECORACIÓ I
RESTAURACIÓ
DE TOTA MENA
DE PINTURES

CARRER DE LA LLUNA, N.º 23
Telèfon 25534

**Enric Tarragó
Nogué**

FUSTER
Especialitzat
en treballs per a
Museus i Exposicions

EMBALATGE I TRANSPORT DE TOTA
MENA D'OBJECTES D'ART

Consell de Cent, núm. 283
Telèfon 14345 : BARCELONA

ASSOCIACIÓ PROTECTORA DE L'ENSENYANÇA CATALANA
PUBLICACIONS ESCOLARS

ACABEN DE PUBLICAR-SE

Llibre de la Natura

PRIMER GRAU

PER S. MALUQUER NICOLAU
I A. PARRAMON TUBAU

Història de Catalunya

PRIMERES LECTURES

PER FERRAN SOLDEVILA

EDITADES PER

I. G. Seix i Barral Germans, S. A.

Provença, 219 - BARCELONA - Telèfon 71671

Indústries Gràfiques Seix i Barral Germans

S · A

IMPRESSORS I EDITORS

disposen d'una ferma col·laboració
d'artistes especialitzats en tota obra
gràfica i el muntatge industrial mo-
dern de totes les branques del llibre

Aquest conjunt està al
servei de l'Art, de la
Indústria i del Comerç
i la seva consulta serà
molt agraïda i atesa

Provença, 219 : BARCELONA : Telèfon 71671

J. M. LLOVET

FOTOGRAVADOR

Carrer Casanova,
núms. 157 i 159
BARCELONA

Restaurant MIRAMAR

ESPECIALITAT
EN NOCES
I BANQUETS

Parc de Montjuïc : Telèfon 21222
BARCELONA

SALA BARCINO

V. GARCIA SIMON

EXPOSICIÓ
PERMANENT
d'obres d'Art
Modern dels
millors artistes

MARCS - GRAVATS - MOTLLURES

Rambla de Catalunya, n.º 29
Telèfon 15677